

N:o 18.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Västerviks hospital för Kalmar läns norra och södra landstings räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka; gifven Stockholms slott den 31 december 1909.

Sedan, på sätt bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag utvisar, Kalmar läns norra och södra landsting gemensamt anhållit om tillstånd att för landstingens räkning och på deras bekostnad å den plats af Västerviks hospitals område, som kan blifva anvisad, uppföra en för båda landstingen gemensam upptagningsanstalt för sinnessjuka, samt medicinalstyrelsen uppgjortt förslag till de villkor och bestämmelser, som för det ifrågasatta medgifvandet synts böra uppställas, hvilka villkor och bestämmelser blifvit af båda landstingen godkända, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för sin del medgifva,

att uti förevarande ärende aftal, i öfverensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag, må mellan staten, å ena, samt Kalmar läns norra och södra landsting gemensamt, å andra sidan, träffas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hamilton.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
              HEDERSTIERNA,
              SWARTZ,
              grefve HAMILTON,
              grefve EHRENSVÄRD,
              MALM,
              LINDSTRÖM,
              NYLANDER,
              VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet grefve Hamilton anförde.

Enligt § 46 i nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901 skall sinnessjuk, hvilken är i trängande behof af vård å hospital, för någon kortare tid njuta vård å länslasarett, till dess vård å hospital kan honom beredas, och i § 4 af nådiga lasarettstadgan den 18 oktober 1901 är föreskrifvet, att inom hvarje landstingsområde skall, såvida icke landstinget med Kungl. Maj:ts tillstånd anordnat särskild upptagningsanstalt för sinnessjuka, vid något af områdets lasarett finnas en på lämpligt sätt anordnad afdelning för sådan tillfällig vård af sinnessjuka, hvarom nyss nämnts.

För Kalmar läns södra landstingsområde finnes för närvarande en afdelning för sinnessjuka vid Kalmar lasarett med 3 platser och för dess norra landstingsområde en vid Västerviks lasarett med 6 platser. Detta antal har emellertid visat sig otillräckligt, och dessutom, enligt hvad framgår af öfverinspektörens för sinnessjukvården i riket inspektionsberättelser, äro dessa afdelningar ej i det skick, att fullt ändamålsenlig vård där kan beredas de sjuka.

Sedan frågan om anordnandet af en för länets båda landstingsområden gemensam upptagningsanstalt gjorts till föremål för behandling i de båda landstingen, har åt särskilda kommitterade uppdragits att till landstingen inkomma med utredning i ärendet.

Uti sitt sedermera afgifna yttrande hafva kommitterade framhållit, att, enligt hvad de erfarit, lämplig plats för en upptagningsanstalt för sinnessjuka icke finnes vid någon af länets sjukvårdsinrättningar, och att de vid nämnda inrättningar anställda läkarna ej heller äro villiga att åtaga sig sjukvården vid en dylik anstalt, för hvilken de i regel saknade håg, tid och tillräckliga förutsättningar. Kommitterade ansågo därför mycket goda skäl tala för den ifrågakvarande upptagningsanstaltens förläggande till Västerviks hospital.

Jämlikt kommitterades förslag hafva därefter Kalmar läns norra landsting under år 1907 och länets södra landsting under år 1908 beslutit hos Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att för sinnessjukas vård i de fall, om hvilka § 46 i nådiga stadgan angående sinnessjuka förmåler, landstingen måtte tillåtas att för deras räkning och på deras bekostnad å den plats af Västerviks hospitals tomt, som kunde blifva anvisad, uppföra en för båda landstingen gemensam upptagningsanstalt för sinnessjuka, afsedd att inrymma 40 patienter, och att denna anstalt i allt hvad de sjukas vård anginge finge ställas under medicinalstyrelsens inseeende i enlighet med de villkor, Kungl. Maj:t funne lämpligt bestämma.

Uti underdånig skrifvelse den 20 april 1909 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län, med öfverlämnande af landstingens underdåniga ansökan, tillstyrkt nådigt bifall till den gjorda framställningen.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen den 23 juli 1909 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet.

I likhet med nämnda kommitterade anser medicinalstyrelsen, att frågan om beredandet af plats för tillfällig vård af sinnessjuka från

Kalmar län erhåller sin bästa lösning genom uppförande af en upptagningsanstalt å Västerviks hospitals område. Medicinalstyrelsen erinrar, hurusom styrelsen vid föregående förslag angående upptagningsanstalter varit i tillfälle framhålla de stora fördelar, som för sinnessjukvården i allmänhet vinnas genom deras förläggande till statshospitalen i stället för till lasaretten. En större, uteslutande för sinnessjukvård inrättad anstalt erbjuder sålunda, påpekar styrelsen, en mängd för de sjukas kurerande och vård lämpliga anordningar, hvilka ej kunna finnas å en mindre upptagningsanstalt för sinnessjuka, hvilken utgör endast ett annex till ett vanligt sjukhus; dessutom är det till stort gagn för de sjuka, att dessa redan från början komma under vård af speciellt utbildade läkare och skötarpersonal och likaså att de genom att sålunda genast komma till det hospital, där de skola erhålla slutlig vård, slippa en tilläfventyrs skadligt inverkan förflyttning.

Medicinalstyrelsen erinrar vidare, att underdåniga framställningar af liknande art som den nu ifrågavarande, hvilka på olika tider blifvit gjorda af skilda landsting eller stadssamhällen, alla blifvit af medicinalstyrelsen tillstyrkta samt af Kungl. Maj:t, efter Riksdagens hörande, bifallna. För närvarande finnas sålunda länsupptagningsanstalter af nu ifrågavarande art vid hospitalen i Lund, Kristinehamn, Härnösand, Uppsala, Växjö och Vänersborg. Å Göteborgs hospitals område hafva Göteborgs stadsfullmäktige erhållit tillstånd uppföra en upptagningsanstalt, och slutligen har under år 1909 Kopparbergs läns landsting tillåtits att å Sätters hospitals område uppföra en anstalt af omskrifven art.

Vid godkännande af ritningarna till dessa upptagningsanstalter har styrelsen, enligt hvad i dess utlåtande anföres, lagt synnerlig vikt vid, att en hvar af dem fått den för vederbörande statsanstalt lämpligaste anordningen. Hvad nu beträffar ifrågavarande upptagningsanstalt vid Västerviks hospital, anser styrelsen en paviljong af samma art som den vid Sätters hospital såsom upptagningsanstalt för Kopparbergs län föreslagna komma till bästa gagn för sinnessjukvården i sin helhet, det vill säga en starkt byggd, på flera afdelningar fördelad paviljong med celler och isoleringsrum, afsedd för särskildt samhällsvådliga och farliga, för rymning benägna sinnessjuka män. Någon sådan paviljong ingår nämligen, såsom medicinalstyrelsen påpekar, ej i det af Kungl. Maj:t och Riksdagen godkända förslaget till nu ifrågavarande hospital. Hvad angår antalet platser, finner styrelsen det ej vara välbetänt att i en sådan paviljong bereda plats för flera sjuka än som föreslagits för motsvarande paviljong vid Sätters hospital, eller 30. Anhopandet af ett större

antal sjuka af omskrifna art kan enligt styrelsens mening i hög grad äfventyra afdelningens ordentliga skötsel. Erfarenheten från Växjö hospitals kriminalafdelning gifver, säger styrelsen, otvetydigt vid handen, att stor försiktighet vid sådana sjukas tillsyn och vård är af nöden, och att denna i hög grad försvåras, om antalet till samma plats sammanförda sjuka blir för stort. De återstående 10 platserna skulle, enligt medicinalstyrelsens åsikt, kunna förvärfvas genom uppförande af en andra paviljong, afsedd för gift personal med lugna kvinnor i familjevård. Det är emellertid, anmärker styrelsen, svårt att, innan anstalten kommit till användning, afgöra, huruvida anstalten har något större behof af en sådan paviljong, och det synes styrelsen dessutom som om de 30 platser, som länet skulle erhålla genom uppförande af den förstnämnda paviljongen, skulle åtminstone till en början i någon mån tillfredsställa landstingens behof af platser för sinnessjuka af båda könen, särskildt med hänsyn därtill att äfven statsanstalten vid Västervik kommer att bereda plats för sinnessjuka från Kalmar län. Skulle framdeles de nyss ifrågasatta 30 för länet afsedda platserna visa sig otillräckliga, finner styrelsen intet egentligt hinder möta för upptagningsanstaltens utvidgning i form af en ny paviljong af typ, som då kan hafva visat sig vara behöflig.

Hvad vidare beträffar de villkor, som vid den här ifrågasatta öfverenskommelsen böra uppställas, har medicinalstyrelsen, med hänvisning till de bestämmelser, som af Kungl. Maj:t godkänts angående liknande upptagningsanstalt för Kopparbergs län, i underdånighet anfört följande.

Mot den af kommitterade föreslagna fördelningen af platserna, tre femtedelar på det södra och två femtedelar på det norra landstingsområdet, har medicinalstyrelsen intet att erinra. Enligt kommitterades yttrande hafva emellertid dessa tänkt sig, att, på det att platserna å den ifrågavarande anstalten skulle i möjligaste mån kunna utnyttjas, det ena landstinget borde äga rätt att mot fastställd afgift till staten använda möjligen ledig, andra landstinget tillhörig plats, till dess densamma behöfver tagas i anspråk för det senares egen räkning. Detta förslag till förskjutning af platserna från ena landstinget till det andra har styrelsen ansett sig ej kunna tillstyrka. I likhet med hvad som är fastställt i den jämlikt nådigt bref den 3 juni 1904 afslutade öfverenskommelsen angående Kronobergs och Blekinge läns upptagningsanstalt å Växjö hospitals område bör, enligt styrelsens mening, i nu ifrågasatta aftal bestämmas det antal platser, som tillkommer hvarje landsting.

Den föreskrifna granskningen af ansökningshandlingarna och remitterandet af de sjuka bör enligt medicinalstyrelsens mening beträffande sjuka från södra landstingsområdet tillkomma lasarettsläkaren i Kalmar och i fråga om sjuka från norra landstingsområdet lasarettsläkaren i Västervik.

Hvad beträffar tidsperioderna för afgifternas fastställelse erinrar medicinalstyrelsen, att i aftalen angående nu befintliga upptagningsanstalter föreskrifves, att afgiften skall för de första fem åren, efter det anstalten tagits i bruk, utgå med visst belopp för dag och därefter för fem år i sänder bestämmas på angifvet sätt. Det skulle emellertid, anmärker styrelsen, vara med stor fördel förenadt, att dessa femårsperioder sammanföle med dem, som äro fastställda för afgifterna till statsanstalter. Jämlikt § 11 punkt 16 af nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, tillkommer det medicinalstyrelsen att hvar femte år uppgöra förslag till dessa sistnämnda afgifter för att underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning. Den beräkning, som ligger till grund för detta styrelsens förslag, skulle ock, menar styrelsen, kunna vara bestämmande för afgifterna för länets patienter. Enligt nådigt bref den 18 november 1904 äro statsanstalternas patientafgifter fastställda intill 1909 års slut, hvarefter ny femårsperiod för åren 1910—1914 börjar; och anser styrelsen alltså afgiften under den första perioden för vård å nu ifrågasatta anstalt böra bestämmas intill sistnämnda års utgång.

För öfrigt har styrelsen förklarat sig ej äga anledning att föreslå ändringar i de bestämmelser, som i föregående liknande fall af Kungl. Maj:t godkänts, i annan mån än hvad som betingades af att aftalet nu gällde två landsting.

På grund af hvad sålunda anförts har medicinalstyrelsen i underdånighet tillstyrkt nådigt bifall till den af Kalmar läns båda landsting gjorda framställningen på följande sätt och villkor:

att för mottagande vid Västerviks hospital af sinnessjuka från Kalmar län i sådana fall, som omförmälas i § 46 af nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, länets södra och norra landsting berättigas att å staten tillhörigt område vid Västerviks hospital och på plats, som af medicinalstyrelsen bestämmes, samt i enlighet med af medicinalstyrelsen godkända ritningar uppföra en starkt byggd paviljong, afsedd för 30 sinnessjuka män;

att landstingen vidkännas kostnaden ej mindre för byggnadens uppförande med dithörande stadig grundläggning, promenadgårdar, ledningar för värme, vatten och aflopp samt belysning jämte värme-

apparater, med rättighet för landstingen att kostnadsfritt anknyta omförmälda ledningar till hospitalets hufvudledningar, än äfven för all annan fast inredning med mera, som erfordras för byggnadens be-
gagnande, samt att landstingen för framtiden bestrida underhållskost-
naden därför;

att staten anskaffar och underhåller all den lösa utredningen samt ombesörjer och bekostar allt hvad för de sjukas vård i öfrigt er-
fordras;

att landstingens anstalt införlifvas med hospitalets öfriga för sjuk-
vården afsedda afdelningar, samt att hospitalets styrelse berättigas att
fritt förfoga öfver densamma och använda den för vård af sinnessjuka,
utan afseende på, om dessa tillhöra Kalmar eller något annat län, dock
med villkor att för sinnessjuka i de fall, som omförmälas i § 46 af
nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, trettio platser,
afsedda till upptagning endast för sjuka från Kalmar län, nämligen 9
för män och 9 för kvinnor från södra landstingsområdet samt 6 för
män och 6 för kvinnor från norra landstingsområdet, alltid och utan
invändning finnas disponibla, och att en fullgod vård beredes dessa;

att granskning af ansökningshandlingar om tillfällig hospitalsvård
åt däraf i behof varande sinnessjuka från Kalmar län sker i den ord-
ning, att ifrågavarande sjuka af lasarettsläkaren i Kalmar angående
sjuka från södra landstingsområdet och af lasarettsläkaren i Västervik
angående sjuka från norra landstingsområdet remitteras till länsafdel-
ningen vid Västerviks hospital för att där vårdas, till dess för deras
hospitalsvård föreskrifna intyg och ansvarsförbindelser genom veder-
börande lasarettsdirektions försorg anskaffats, hvarefter dessa sjuka,
såvidt de pröfvas vara till vård å anstalt för sinnessjuka berättigade,
böra vinna inträde å hospitalet i alldeles samma ordning som andra
sinnessjuka och utan något som helst företräde för dem såsom till-
hörande Kalmar län;

att för hvarje patient erlägges afgift till staten, hvilken afgift intill
1914 års utgång utgår med 2 kronor för dag och därefter för fem år
i sänder bestämmes af Kungl. Maj:t på medicinalstyrelsens förslag och
efter landstingens hörande;

att afgiften betalas kvartalsvis af lasarettsdirektionerna i Kalmar och
Västervik;

att emellertid ett minimibelopp af 3,000 kronor för hvarje landsting
och år skall i patientafgifter till staten utgöras;

att, så snart någon å anstalten intagen sinnessjuk därifrån utskrifves
eller blifver å hospital eller asyl intagen, vederbörande landstings betal-

ningsskyldighet för samma patient upphör, hvarför underrättelse därom genom hospitalets syssloman utan dröjsmål bör lämnas vederbörande lasarettsdirektion med uppgift tillika om den tid, hvarunder patienten varit å anstalten vårdad;

samt att å ena sidan staten och å andra sidan landstingen samfällt förbehållas ömsesidig rätt till uppsägning af öfverenskommelsen, att upphöra två år efter uppsägningen, med skyldighet för staten att ersätta landstingen kostnaden för byggnaden, därest uppsägningen sker af staten, med det belopp, som bestämmes af fem gode män, af hvilka staten utser två och landstingen hvar sin och de sålunda valde den femte; dock att värdet icke får öfverstiga verkliga kostnaden för byggnadens uppförande, samt, därest uppsägningen sker af landstingen, två tredjedelar af det på förenämnda sätt bestämda värde.

Sedan genom nådig remiss den 16 augusti 1909 yttranden infordrats från Kalmar läns norra och södra landsting, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län med eget underdånigt utlåtande af den 22 oktober 1909 öfverlämnat de af landstingen afgifna yttranden, däruti landstingen meddelat, att landstingen godkänt de villkor, som uppställts för erhållande af tillstånd till uppförande af den ifrågavarande upptagningsanstalten; och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, med anledning däraf, för egen del hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte på dessa villkor meddela landstingen det begärda tillståndet.

*Departements-
chefens
yttrande.*

De af medicinalstyrelsen anförda skäl för bifall till den af Kalmar läns norra och södra landsting gemensamt gjorda framställningen synas mig vara fullt öfvertygande om nyttan och nödvändigheten af att ifrågavarande upptagningsanstalt för sinnessjuka inom Kalmar län anordnas. Likaledes synas de af medicinalstyrelsen föreslagna och af båda landstingen godkända villkoren för anstaltens inrättande och underhåll böra godkännas. Beträffande den föreslagna dagafgiften erinrar jag, att Eders Kungl. Maj:ts förslag om enahanda dagafgift af 2 kronor blifvit af 1909 års Riksdag godkänt för Kopparbergs läns landstings upptagningsanstalt vid Sätters hospital, samt att Eders Kungl. Maj:t dels den 3 december 1909 för femårsperioden 1910 till och med 1914 fastställt afgifterna vid statens anstalter för sinnessjuka, dels ock den 10 i samma månad för tiden intill utgången af år 1914 bestämt, att afgiften till staten för hvarje patient å Uppsala läns landstings upptagningsanstalt vid Uppsala hospital, å Malmöhus läns landstings upptagningsanstalt

vid Lunds hospital och å Värmlands läns landstings upptagningsanstalt vid Kristinehamns hospital skall utgöra två kronor för dag.

Jag får alltså i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för sin del medgifva,

att uti förevarande ärende aftal, i öfverensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag, må mellan staten, å ena, samt Kalmar läns norra och södra landsting, gemensamt, å andra sidan, träffas.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall samt förordnade, att proposition i ärendet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Henrik Nissen.